

міркувань, а й тому, що вони суттєво впливають на стан атмосферного повітря в містах і населених пунктах, особливо тих, де розташовані промислові підприємства, які негативно впливають на стан навколишнього середовища. Не можна погодитись також із пропозицією про виключення такого складу правопорушення, як порушення порядку взяття на облік та строків заселення жилих будинків і жилих приміщень, оскільки це може суттєво знизити правову захищеність громадян, які потребують покращення житлових умов. Слід також підкреслити, що ця стаття більшою мірою спрямована на дотримання відповідних процедурних правил, які, як свідчить практика, нерідко порушуються відповідними посадовими особами.

Таким чином, на наш погляд, при розробці нового Кодексу України про адміністративні правопорушення, до нього повинні увійти не тільки існуючі на сьогодні адміністративні правопорушення в галузі житлових прав громадян, житлово-комунального господарства та благоустрою. Питання подальшого вдосконалення законодавства про адміністративну відповідальність в сфері ЖКГ насамперед слід пов'язувати з осмисленням та чітким визначенням конкретних складів адміністративних правопорушень. Вважаємо, що досить актуальним в умовах сьогодні є питання про введення нових складів адміністративних правопорушень у цій сфері.

Список використаної літератури:

1. Лук'янець Д.М. Адміністративно-делктні відносини в Україні: теорія та практика правового регулювання: Монографія / Д. М. Лук'янець. – Суми: ВТД «Університетська книга» – 2006. – 367 с.
2. Николаева Л.А. Административная ответственность как охранительное правоотношение Л.А. Николаева // Административная ответственность: вопросы теории и практики / Отв. ред. д.ю.н., проф. Н. Ю. Хаманева. – М. – 2004. – С. 24-31.
3. Тараненко С. Концептуальні засади забезпечення охорони прав і свобод особи в законодавстві про адміністративні правопорушення / С. Тараненко // Право України – № 7. – 1995. – С. 36-38.
4. Кодекс Российской Федерации об административных правонарушениях: от 30 декабря 2001 г. № 195-ФЗ // Интернет-портал Государственной Думы Российской Федерации <http://www.duma.gov.ru>
5. Кодекс Республики Беларусь об административных правонарушениях: от 21 апреля 2003 г. № 194-3 Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь: www.pravo.by.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 № 8073-Х в ред. Зак. 07.05.2008 // Відомості Верховної Ради (ВВР) УРСР від 18.12.1984. – 1984. – № 51. – Ст. 1122
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Науково-практичний коментар Р.А. Каложний, А.Т. Комзюк, О.О. Погрібний та ін. – К: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність». 2008. – 781 с.
8. Адміністративне судочинство в Україні: Книга друга. Кодекс України про адміністративні проступки. (проект) (Серія «Реформа судів України») – Упорядники: В.С. Стефанюк, В.В. Синцов. – Харків: Консул, 2003 – 332 с.
9. Проект Кодексу України про адміністративні правопорушення // Центр політико-правових реформ www.pravo.org.ua

*Лайкова М.С., асистент
кафедри адміністративного права
Національний університет ЮАУ*

ПРОБЛЕМИ ПРИТЯГНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА АНТИМОНОПОЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Створення ринкової економіки та розбудова правової демократичної держави докорінно змінили соціально-економічні відносини в Україні, роль і

значення багатьох соціальних і правових інститутів. Сказане безумовно стосується й інституту адміністративної відповідальності.

Відзначимо, що правопорушення у сфері антимонопольного регулювання мають підвищену суспільну шкідливість. Їх скоєння загрожує як економічній безпеці України в цілому, так й інтересам великої кількості споживачів товарів та послуг. Так, у Законі України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 року, встановлено, що фактором, який становить загрозу національній безпеці в економічній сфері є неефективність антимонопольної (конкурентної) політики. Це ускладнює створення конкурентного середовища в країні. У зв'язку із цим, першочерговим завданням є удосконалення механізму виявлення та припинення порушень у сфері антимонопольного регулювання, а також притягнення до відповідальності винних фізичних та юридичних осіб за їх скоєння.

Аналіз наукових досліджень у цій сфері, а також практики антимонопольної діяльності, статистики правопорушень свідчить про те, що проблема адміністративної відповідальності за порушення адміністративного законодавства не тільки не втратила своєї актуальності, а навпаки відчувається загальна потреба у продовженні та активізації її дослідження.

Зокрема, підтверджує дану тезу і аналіз щорічних звітів Антимонопольного комітету України за 2000 – 2010 роки. Цей аналіз дає можливість виявити динаміку порушень антимонопольного законодавства. Так, у 2010 р. було виявлено 3271 порушень законодавства про захист економічної конкуренції (2009 р. – 3885; 2008 р. – 3234 порушень), за які порушників було притягнуто до юридичної відповідальності. З них, 1063 стосувалися порушень у вигляді зловживань монополієм (домінуючим) становищем (у 2009 р.- 1477), 391 – антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання (у 2009 р. – 584), 580 – антиконкурентних дій державних органів (у 2009 р.- 716), 266 – недобросовісної конкуренції (у 2009 р. -175). Основними ринками, на яких у 2010 р. були виявлені порушення законодавства про захист економічної конкуренції були ринки агропромислового комплексу (16,7% усіх порушень), житлово-комунального господарства (16,1%), паливно-енергетичного комплексу (11,8%), охорони здоров'я (7,5%), будівництва та будівельних матеріалів (4,6%), транспорту (5,7%).

Однак, не зважаючи на велику кількість виявлених порушень антимонопольного законодавства, частка виявлених адміністративних правопорушень видається суттєво малою. Так, у 2010 р. уповноваженими посадовими особами Антимонопольного комітету України були складені та надіслані до суду лише 2 протоколи про адміністративні правопорушення за порушення законодавства про захист економічної конкуренції (для порівняння у 2008 р. – 9 протоколів, у 2009 р. – 5 протоколів).

На сьогоднішній день можна говорити про недооцінення ролі та значення адміністративної відповідальності за порушення антимонопольного законодавства та необхідність його вдосконалення та посилення. Про це свідчать висновки фахівців Антимонопольного комітету, а також показники застосування адміністративних стягнень у цій сфері. Так, у звіті Рахункової

палати України за 2009 рік зазначається, що у період з 2004 по 2008 роки обсяг адміністративних штрафів, накладених судами, відповідно до подань Комітету становив лише 13,3 тис. гривень. Відзначається, що зазначена сума штрафів є непомірно малою порівняно з людськими ресурсами та матеріальним витратами Антимонопольного комітету України у цих судових процесах.

Антимовопольним законодавством передбачені різні види юридичної відповідальності, у тому числі й адміністративна відповідальність.

Систему законодавства про адміністративну відповідальність за порушення антимонопольного законодавства становлять Конституція України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Господарський кодекс України, Закони України «Про захист економічної конкуренції», «Про Антимонопольний комітет України», «Про природні монополії», «Про Національну комісію регулювання ринку комунальних послуг України» та деякі інші.

В науковій літературі, юридичну відповідальність за порушення антимонопольного законодавства розуміють як антимонопольний правоохоронний засіб, що ґрунтується на державному примусі у сфері контролю за дотриманням антимонопольного законодавства, і є конкретною реалізацією санкції до правопорушника, пов'язаний із суспільним і державним осудом, виражається в додаткових негативних для правопорушника позбавленнях і реалізується у певній процесуальній формі.

Відповідно до ст. 9 Кодексу про адміністративні правопорушення, адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачена адміністративна відповідальність.

Таким чином, адміністративне порушення у сфері антимонопольної діяльності можна визначити як винне, протиправне діяння (дія чи бездіяльність), скоєне у сфері антимонопольної діяльності, за яке законодавством передбачена адміністративна відповідальність.

Ґрунтовне дослідження питань адміністративної відповідальності за антимонопольні правопорушення дозволило виявити цілу низку проблем у цій сфері.

Так, норми що передбачають адміністративну відповідальність за ці правопорушення передбачені не тільки Кодексом України про адміністративні правопорушення, а й законом України «Про захист економічної конкуренції». Однак, між нормами Кодексу та вищевказаного закону є суттєві колізії та протиріччя, які головним чином стосуються визначення об'єктивної сторони правопорушення.

Ще однією суттєвою проблемою є те, що у Кодексі України про адміністративні правопорушення відсутні норми, які передбачали б повноваження органів Антимонопольного комітету України щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення. У той же час, відповідні повноваження Комітету передбачені пунктом 3 частини першої статті 7.

пунктом 2 частини першої статті 13, пунктом 11 частини першої, частиною четвертою, пунктом 3 частини п'ятої статті 14, пунктом 3 частини першої статті 16 Закону України "Про Антимонопольний комітет України" (згідно із Законом України від 20 листопада 2003 року № 1294-IV зазначені положення набирають чинності з дня внесення відповідних змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення). Але такі зміни станом на сьогоднішній день так і не було внесено.

*Лемешко О.М., к.ю.н., доцент, завідувач
кафедри публічного права
Полтавський юридичний інститут НУ ЮАУ*

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ЗАКОНОДАВЧОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ІНСТИТУТУ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЯК АЛЬТЕРНАТИВИ КРИМІНАЛЬНОГО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ

Історія законодавчого закріплення підстав звільнення від кримінальної відповідальності починається з законодавчих актів початку нашої ери. Так, Біблія, яка встановлює не лише морально-етичні засади існування суспільства, але й містить правові норми, серед яких і ті, що передбачали неможливість притягнення до кримінальної відповідальності за вчинений, наприклад, з необережності, злочин, у випадках, якщо особа, яка його вчинила, переховувалась і проживала у спеціально віддалених містах (святинищах)¹. Пізніше, коли виконання кримінального покарання не носило очевидно виражений характер принципу таліона (*lex talionis*), так само існували норми, які закріплювали право потерпілого або його представника самостійно вирішувати кримінально-правовий конфлікт на підставі компромісу, угоди, домовленості щодо розміру викупу або передачі іншого майна від злочинця (його близьких). До Нового часу типовою формою відновлення справедливості і пов'язаного з нею звільнення від кримінальної відповідальності було саме відшкодування завданої злочинцем шкоди. Грецьке "рiπε" означає видачу грошей, компенсацію, що можливо і покладено в основу англійського "punishment" (покарання) та інших похідних від нього термінів, у тому числі й слов'янських. До речі, у слов'ян ступінь завданого тілесного ушкодження прямо визначала розмір матеріальної компенсації.

На більш пізніх етапах розвитку суспільства застосування покарання стає виключною компетенцією держави, а можливість компромісних варіантів урегулювання кримінально-правового конфлікту значно зменшується. Так, можливість звільнення від кримінальної відповідальності за вчинений злочин передбачалась, зокрема, у договорах Русі з Візантією 911, 944 років, "Руській Правді" за рахунок здійснення майнового відшкодування.

¹ Наприклад, у Книзі чисел встановлювались права таких осіб обирати місце для переховування у випадку заподіяння смерті в результаті необережної поведінки